

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra školní a sociální pedagogiky

**POSTOJE STUDENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL K ZALOŽENÍ RODINY
A VYBRANÝM OTÁZKÁM RODINNÉHO SOUŽITÍ**

Bakalářská práce

LUCIE KOUTENKOVÁ

Vychovatelství

Kombinované studium

Vedoucí práce: PaedDr. Eva Marádová, CSc.

PRAHA 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením PaedDr. Evy Marádové, CSc. a uvedla v seznamu literatury všechny použité literární a odborné zdroje.

V Praze dne 13. dubna 2011

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PaedDr. Evě Marádové, CSc. za připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá současnou rodinou. Jejím předmětem je poznat postoje studentů vysokých škol k rodině a rodinnému soužití a jejich názory na rodinnou politiku. První část se zabývá teoretickými přístupy ke zkoumané problematice. Seznámením se se základními pojmy, s charakteristikou společnosti, rodičovstvím a rodinnou politikou. Druhá část se věnuje samotnému výzkumu. Na základě výsledných poznatků sociálního šetření, které bylo prováděno dotazníkovou formou, jsou potvrzené nebo vyvrácené hypotézy. Zdůvodněné hypotézy jsou porovnány s názory a poznatky odborníků, což následně vede k naplnění cíle bakalářské práce.

Klíčová slova

Dítě, charakteristika společnosti, manželství, rodičovství, rodina, rodinná politika

ANNOTATION

This bachelor thesis is concerned about family. The main topic is to exam attitude of university students towards family and family life and their opinion about family policy. First part of the thesis deals with theoretical approach to the examined topic. The main content of the first part is familiarizing with basic terms, characteristic of society, parenthood and family policy. The second part is mainly about the research itself. Based on the final results of social research, done in the form of questionnaire, are some hypothesis proven or not. The results are compared with opinions and researches of experts, which leads to final conclusion of this thesis - getting to know the attitude of students towards the family life.

Keywords

Characteristic of society, child, family, marriage, parenting, family policy

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 RODINA.....	9
1.1 Vymezení základních pojmů.....	9
1.2 Funkce rodiny.....	10
1.3 Rodičovství.....	11
1.3.1 Výchova k rodičovství.....	12
2 TRADIČNÍ VERSUS SOUČASNÁ RODINA.....	14
2.1 Klasická rodina.....	14
2.2 Moderní rodina.....	14
2.3 Vývojové trendy rodiny 21. století.....	14
3 RODINNÁ POLITIKA.....	19
3.1 Cíl rodinné politiky.....	19
3.2 Klíčové oblasti podpory.....	20
3.2.1 Podpora vytváření vhodných socioekonomických podmínek pro fungování rodin.....	20
3.2.2 Podpora zkvalitňování rodinných vztahů a posilování rodičovských kompetencí.....	22
3.2.3 Podpora rodin se specifickými potřebami.....	22
3.2.4 Podpora zapojení krajů a obcí do rodinné politiky.....	23
3.3 Současná situace rodiny pohledem rodinné politiky.....	23
4 SHRUTÍ TEORETICKÝCH POZNATKŮ.....	25
5 CÍL ŠETŘENÍ A STANOVENÍ PRACOVNÍCH HYPOTÉZ.....	26
5.1 Cíl šetření.....	26

5.2 Stanovení a zdůvodnění hypotéz.....	26
6 METODY A TECHNIKY SBĚRU DAT	29
6.1 Metody sběru dat	29
6.2 Techniky sběru dat	29
6.3 Realizace výzkumu	29
7 ANALÝZA TECHNIKY DOTAZNÍKU.....	30
7.1 Pilotáž a předvýzkum	30
7.2 Popis terénu sociálního šetření a výzkumného vzorku	31
7.2.1 Terén sociálního šetření	31
7.2.2 Výzkumný vzorek sociálního šetření	32
7.3 Sociální šetření formou dotazníku.....	33
8 VERIFIKACE HYPOTÉZ.....	50
9 SHRUTÍ PRAKTICKÝCH POZNATKŮ	55
10 ZÁVĚR.....	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	58
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK.....	60
SEZNAM PŘÍLOH.....	61

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá stále aktuálním tématem rodiny. Z pedagogického hlediska se jedná o první místo, kde si jedinec nejlépe osvojí potřebné dovednosti, naučí se rozlišovat role ve společnosti a chovat se podle nich, ovlivní tak jeho hodnotovou orientaci.

Rodina v průběhu sta let prošla mnoha změnami. Je stále základní jednotkou společnosti, stala se však mnohem křehčí institucí. Každý den slýcháme o stárnutí obyvatelstva, o klesající porodnosti a sobeckosti mladých lidí, kteří rodinu posouvají na zadní místa svých žebříčků hodnot. To je podnětem mé bakalářské práce – chtěla bych poznat postoje mladých lidí k rodině a jejich důvody k odkládání založení své vlastní rodiny. Před sto lety manželé o vhodné době k narození dítěte, ani o počtu dětí neuvažovali, „děti přišly samy“. Dnes, ve společnosti orientované na úspěch a osobní růst, je rodina založena z důvodu uspokojení potřeb partnerů a doba, kdy se partnerům narodí děti i jejich počet závisí na jejich volbě. Dítě je z ekonomického hlediska velkou investicí a proto jeho narození rodiče zvažují. I přesto patří rodina složená z dětí a spokojených rodičů k nejvyšším hodnotám ve společnosti. Mladí lidé stále chápou rodičovství jako přirozenou součást života a většina z nich také jako jeden z důležitých životních cílů. Jak na tento cíl pak nahlíží studenti vysokých škol?

Úkolem práce je ukázat jejich postoje k problematice založení rodiny a rodinného soužití. Je zřejmé, že díky studiu, pro které se rozhodli, budou založení rodiny odkládat kvůli budování profesní kariéry a vidinou lepšího pracovního zařazení. Zajímalo by mě, zda se tento pohled liší mezi studenty v závislosti na studijním oboru. Studenti pedagogických oborů by měli mít, z důvodu vybrané profese, kladný vztah k dětem a jejich výchově. Bude se tato skutečnost projevovat v jejich pohledu na založení rodiny? V případě, že mladí lidé v budoucnu počítají s dětmi, kdy je podle nich nejvhodnější doba? Je pro ně důležitý manželský svazek? Jak vnímají pomoc státu mladým rodinám? Rodičovství je všeobecně známým pojmem a založení rodiny znamená velký mezník v životě člověka. Proto vznikla tato práce, s úmyslem objasnit co znamená pojem rodina v dnešní společnosti a zjistit názory studentů na rodinné soužití.

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část objasňuje základní pojmy související s rodinou, rodičovstvím, rodinnou politikou v České republice a v neposlední řadě popisuje změny, kterými rodina prošla v průběhu 19. a 20. století. Ve zpracování jsem užila poznatky z knih předních znalců oboru. V praktické části své bakalářské práce bych ráda našla odpověď na výše položené otázky. Cíle bych chtěla dosáhnout využitím metody terénního výzkumu, dotazníku, díky němuž potvrdím nebo vyvrátím hypotézy vedoucí k objasnění cíle šetření. Dosavadní výsledky z oblasti pohledu na rodinu bych ráda rozšířila o poznatky postojů studentů a studentek vysokých škol k otázkám založení rodiny.

1 RODINA

1.1 Vymezení základních pojmů

Rodina

„Rodina je institucionalizovaný sociální útvar nejméně tří osob, mezi nimiž existují rodičovské, příbuzenské nebo manželské vazby“ (*Kraus, Poláčková, 2001, s.78*).

Jedná se o primární socializační skupinu, kde se začíná formovat osobnost jedince, který zde prožije všechny fáze svého života. První fází je orientační, nebo-li výchozí rodina. Zde se jedinec narodí a je objektem výchovy. V druhé fázi, v rodině reprodukční, se jeho role změní a sám přebírá roli rodičovskou. Nejedná se však jen o skupinu, ale také o instituci, která zajišťuje zprostředkování společenských procesů mezi individuem a společností (*Havlík, Koťa, 2002*).

„Společenský význam rodiny je nezastupitelný a je z tohoto důvodu pod ochranou státu a chráněna zákonem“ (*Veselá, 2005, s.13*).

Pro dítě je rodina prvním a nejdůležitějším modelem společnosti, proto je zde kladen důraz na přítomnost dobrého rodičovského vzoru, mužského i ženského elementu. Rodina je první místo kde se dítěti formuje osobnost, učí se zde mnoha dovednostem a získává zkušenosti důležité pro život. Později některé funkce rodiny přebírají instituce jako např. škola. I v tomto případě je však důležitý přístup rodiny a její spolupráce s institucí. Rodina má i nadále nezištně poskytovat podpůrné prostředí a být stabilním zázemím pro její členy (*Matoušek, 2003*).

Partnerství

„Vztah, který je orientován nikoli k osobnosti partnera, ale ke společnému cíli. Je dán společnou účastí v nějakém podnikání s vysokou mírou vzájemné závislosti a potřeby kooperace“ (*Jandourek, 2001, s. 182*).

Manželství

„Právní vztah zavazující muže a ženu ke společnému životu. V moderní západní společnosti je povolena pouze monogamie, ovšem s vyšší mírou tolerance k rozvodu a

uzavření nového manželství. Společnost stále vytváří normy, podle nichž manželství vzniká, probíhá a zaniká“ (Jandourek, 2001, s. 148).

1.2 Funkce rodiny

Současná rodina by měla plnit čtyři základní funkce, které by se navzájem doplňovali, ovlivňovali a stále se vyvíjeli (Havlík, Kořa, 2002).

Biologická a reprodukční funkce se promítá do reprodukce lidské populace.

Dříve byla zajišťována spíše v rodině, kde partneři byli manželi, ale dnes už čím dál více i mimo ni, protože trend odkládání sňatků vzrůstá (Havlík, Kořa, 2002).

Emocionální funkce je založena na existenci citového zázemí, ochrany, lásky a péče v rodině. Význam této funkce roste až v poslední době. V minulosti byla totiž rodina považována spíše za jednotku v hospodářství, která nebyla založena na emočním základě. Rodina si má vytvořit takové domácí prostředí, ve kterém se může jedinec odreagovat, odpočinout si odpoutat se od všech nároků, které na něj společnost klade (Havlík, Kořa, 2002).

Toto je považováno za hlavní měřítko funkčnosti rodiny. V případě, že jsou rodiče i děti emočně spokojeni, rodina funguje a je schopná dalšího vývoje a činnosti (Matoušek, 2003).

Socializační a výchovná funkce spočívá v umožnění dítěti rozvíjet své schopnosti a nalézt hodnoty společnosti, ve které se nachází. Měla by zabezpečit jeho socializační vývoj a přípravu na vstup do samostatného života (Havlík, Kořa, 2002).

Stejně jako část ostatních funkcí, přebírají instituce funkci socializačně-vzdělávací. Jsou to většinou školy a masmédiá všeho druhu (Možný, 2002).

Ekonomická funkce se vztahuje jak na dítě, tak na všechny členy rodiny. Rodina by měla mít zabezpečen určitý životní standart, který umožní uspokojení materiálních i nemateriálních potřeb jedince a potažmo celé rodiny. Rodinná dělba práce dříve zajišťovala statky nutné pro život. Hlavou rodiny a tudíž i živitelem byl muž, žena se starala o domácnost. Časem se význam těchto rolí vyrovnával a ekonomická funkce se stala jednou z nejdůležitějších a přestala být pouze funkcí obživy. Práce je více

v popředí než rodina a to má za následek, že si členové rodiny přestávají rozumět a stále méně se scházejí (*Havlík, Koťa, 2002*).

1.3 Rodičovství

Rodičovství je životní náplní, která je už od začátku lidstva biologicky podmíněna. Člověk chce zplodit svého pokračovatele, předat mu genové vybavení a udržet tak rod. Pro většinu lidí je jedním z hlavních životních cílů. Tento cíl spočívá ve splození dítěte, o které člověk z vlastní vůle pečuje, což mu přináší radost a vnitřní naplnění, a své konání z velké většiny blahu potomka podřizuje. Pro tuto životní potřebu reprodukce E. H. Ericson vytvořil termín „generativita“ (*Říčan, 2004*).

Rodičovství můžeme nazvat životním přechodem, který je pro většinu lidí zlomový. Dítě není a najednou je, což u prvorodiče může znamenat šok a psychickou nestabilitu. Rodič z generace plně jedináčků dnes většinou nemá zkušenost s péčí o dítě a proto se u něj může jednat o obtížnější životní etapu (*Možný, 2006*).

Pro mnohé znamená rodičovství logické vyústění partnerského, resp. manželského vztahu. Právě rodiče nejvíce ovlivňují život dítěte, tj. geneticky a psychicky. Geny má každý člověk dané, ale v jeho silách je vybrat si pro založení rodiny partnera vhodného po biologické stránce nebo se alespoň informovat o případných rizicích zdravotního charakteru partnerovy rodiny. Psychickým ovlivněním se rozumí především to, jak jsou partneři připraveni na možnost založení rodiny (*Vágnerová, 2000*).

Člověk se pro rodičovství nerozhoduje jen na základě této potřeby, ale hlavně stanovením svých vlastních priorit, protože narození dítěte má pro něj klady, ale také zápory (*Sobotková, 2001*).

Pokud člověk vidí rodičovství spíše z pohledu negací, posouvá založení rodiny na pozdější dobu nebo se stává dobrovolně bezdětným. Dobrovolnou bezdětnost také mohou volit lidé, kteří mají z rodičovství strach. Tento strach plyne z důvodů jako je nejistota a nebezpečí v dnešním světě nebo obava z nedostatečného citového i finančního zabezpečení celé rodiny (*Sobotková, 2001*).

Tento trend je dán vývojem společnosti, kdy převládá individualistické myšlení a rodinný život ustupuje do pozadí. I přesto většina mladých lidí dříve nebo později rodinu založí (*Vágnerová, 2000*).

1.3.1 Výchova k rodičovství

Proces vývoje rodičovských postojů se dá dle Matějčka (on-line, 2000) rozdělit do několika etap:

Prenatální věk – nitroděložní život

Rodičovské postoje se u dítěte utvářejí už od prenatálního věku, kde velice záleží na rodičovských postojích matky. Pokud je očekávané dítě plánované, matka se na něj těší, pak je instinktivní rodičovské chování posíleno, u nechtěných dětí je naopak oslabeno.

Kojenecký věk

V tomto období se utváří první citová pouta k matce, otci a později i dalším blízkým osobám. Na druhé straně se též vytváří strach z osob cizích.

Druhý a třetí rok života

Tyto roky přináší velký pokrok v poznávání okolního světa dítěte díky jeho aktivnímu pohybu a komunikaci díky rozvíjející se řeči. Dítě si začíná uvědomovat existenci rodiny svou rolí v ní.

Předškolní věk

Období velmi důležité pro dítě, protože se začíná zapojovat do kolektivu a vytváří se u něj pro-sociální vlastnosti jako je např. přátelství. Dítě už rozlišuje mužskou a ženskou identitu a na konci tohoto období navazuje přátelství se sexuálním podtextem.

Pubescence, adolescence

Tyto dvě vývojové etapy jsou obdobím první zamilovanosti, první lásky a prvních intimních zkušeností. Mladý člověk má již hodně blízko k rodičovství jako takovému. (*Matějček, on-line, 2000*)

Celkový pohled na vlastní rodičovství ovlivňují zkušenosti z rodiny, z dětství. Pokud si jedinec z rodiny přináší pozitivní výchovný vzor, tak pro něj bude založení vlastní rodiny v dospělosti snazší a jakoby samozřejmé. Jestliže pro něj rodiče byli negativním vzorem, pak je přístup k vlastnímu rodičovství změněn a založení rodiny tudíž těžší (*Vágnerová, 2000*).

Pak tedy záleží na komunikaci mezi partnery a na vzájemném respektování odlišných zkušeností (*Vágnerová, 2000*).

Jak už bylo řečeno, některé vzdělávací úlohy rodiny přebírá nebo doplňuje škola. Škola vstupuje do hodnotového systému rodin a např. nefunkčnost některých rodin může nenapravovat a dávat tak dítěti jiný a lepší pohled na věc. Tím také může ovlivnit postoj k rodičovství a pohled na rodinu (*Havlík, Kořa, 2002*).

Toto si také uvědomuje stát, jelikož jedním z cílů rodinné politiky je přijmout opatření k výchově k dobrému rodičovství a partnerství. Socializace ke kvalitnímu rodičovství a partnerství v původní rodině dnes často selhává a proto by se měla určitá pozornost přenést na systém vzdělávání. Důležitá je ale také účast neziskového sektoru a médií. Pedagogické působení by mělo ovlivňovat nejen děti, ale také dospělé, kteří jsou potenciálními nebo stávajícími partnery a rodiči (*koncepce rodina, 2005*).

2 TRADIČNÍ VERSUS SOUČASNÁ RODINA

2.1 Klasická rodina

Ve společnosti před průmyslovou revolucí byla základem rodiny široká domácnost složená z přímých i vzdálených příbuzných, čeledínů a děveček. Domácnost udávala společenský status – v případě, že člověk nebyl členem nějaké domácnosti, měl nízké sociální postavení. Nejvyšší postavení měl ten, kdo si vytvořil vlastní rodinu. Žena pak přebírala status svého manžela. Rodina se dokázala uživit tím, co vyrobila, řešila všechny spory, učila své členy a zabezpečovala je i ve stáří (*Možný, 2002*).

2.2 Moderní rodina

V moderní rodině se předpokládá, že je manželství založeno na lásce mezi dvěma rovnocennými partnery. Mladá rodina v dnešní době nezůstává v domě jedněch z rodičů, ale stěhuje se do nového bytu či domu, kde si vytváří vlastní domácnost. Tento jev se nazývá „neolokalita“. Rodina je tedy nukleární, tvoří ji rodiče a děti (*Giddens, 2000*).

Je rodinou směřující k individualismu, která se střetává s tradicí. Pořád zůstává ochranou pro její členy před okolním světem, ale statut hnízda se vytrácí a počet rozvodů se zvyšuje (*Možný, 2002*).

Současná rodina je dle zákona monogamní. Považuje se spíše za sériovou monogamii, protože díky častým rozvodům člověk vystřídá více partnerů, ne však současně (*Možný, 2002*).

2.3 Vývojové trendy rodiny 21. století

Česká rodina, jako instituce, je velmi ovlivňována společností a v dějinách, stejně jako jakákoli jiná euroamerická rodina, prošla řadou změn. Tyto postupné proměny se zviditelnily hlavně ve druhé polovině dvacátého století, kdy se tradiční rodina postupně v mnoha ohledech odlišovala od rodiny moderní (*Možný, 2006*).

Velkou roli v proměně rodiny hrála sekularizace, neboli zesvětštění společnosti. V křesťanské společnosti měla rodina dlouho výhradní právo na tzv. legitimní sex, který postupně zaniká a předmanželský sex se stává všeobecně uznávaným. Od počátku 70. let vzrůstá počet nemanželských dětí (*Možný, 2006*).

Pojetí nezrušitelného svazku je postupně nahrazováno chápáním manželství jako právní smlouvy, kterou lze vypovědět kteroukoliv z obou smluvních stran. Stěžejní roli ve svazku hraje, mnohdy rychle pomíjející láska, založená na vzájemné sexuální přitažlivosti. Nyní se zaznamenává nárůst počtu rozvodů a opakovaných manželství (*Možný, 2006*).

Dřívější rodina byla typem vícegenerační monogamní rodiny s dominancí otce, který se nejvíce podílel na zajištění ekonomické funkce rodiny. Dnes se na ní podílejí všichni členové rodiny včetně žen, které se dříve staraly o domácnost. K situaci, kdy žena opouští domácnost a věnuje se profesní kariéře dochází od konce 50. let minulého století (*Možný, 2006*).

Změna přichází i s volbou partnera. Zatímco v minulosti partnera vybírala rodina a velkou roli hrálo jeho postavení a majetek, dnes je zdůrazňována jeho svobodná volba (*Možný, 2006*).

Tyto a mnohé další změny se v České republice začaly viditelně projevovat od konce osmdesátých let dvacátého století. Následky změny společnosti se dle Rychtařikové (2002) dají rozdělit do několika základních skupin (*Rychtařiková, 2002*).

Neúměrně klesající porodnost

Dnes je v České republice nejnižší porodnost z postkomunistických zemí. Od roku 1994 přirozenou cestou ubývá obyvatelstva, což znamená, že mezi mortalitou (úmrtí) a natalitou (plodnost) panuje nerovnováha. Před druhou světovou válkou činil průměrný počet dětí na jednu ženu 3, počet dětí klesal a v roce 1999 už byl průměr 1,2 dětí na jednu ženu. Jestliže se tedy reprodukce nezvýší, populace bude vymírat a k úplnému konci populace může podle hypotéz dojít během dvou až třech století. Porodnost klesá jak z důvodu používání antikoncepce a legalizace interrupce, tak i změn na trhu práce a ve společnosti, kdy lidé odkládají početí prvního dítěte. (*Rychtařiková, 2002*).

Legalizace interrupce, možnost využívání antikoncepce

Interrupce a antikoncepce jsou významným nástrojem regulace porodnosti v České republice (*Rychtaříková, 2002*).

Dlouhou dobu byla jedinou vhodnou antikoncepcí pohlavní zdrženlivost, ale dvacáté století s sebou přineslo vynález zvaný hormonální antikoncepce, jejíž spolehlivost proti otěhotnění se stále zvyšuje. Jedná se o metodu plánovaného rodičovství. Příchod dítěte už tedy nezáleží na „přírodě“, ale na určitém plánu ženy, potažmo páru. Pár si může užívat sexuální rozkoše bez podtextu reprodukce a rodičovství si tak naplánovat na vhodnější dobu (*Možný, 2000*).

Odpovědnost za početí dítěte tedy převzala žena, která ho sama může kontrolovat (*Rychtaříková, 2002*).

Už od starověku se nechtěné těhotenství řešilo pomocí potratů. Ty byly prováděné drastickými metodami jako šlapání na břicho, namáhavá fyzická práce, pouštění žilou, bylinky, použití ostrých předmětů aj. (*Lenderová, 1999*).

Umělé přerušení těhotenství bylo zlegalizováno roku 1957 a dodnes ho provádí zkušení lékaři. Před rozšířením antikoncepce bylo nechtěné otěhotnění řešeno právě častou interrupcí, počet potratů začal klesat až v devadesátých letech dvacátého století. Interrupce stále dominují ve východní Evropě. Z postkomunistických zemí se Česká republika stala místem s nejnižším počtem interrupcí – 42 umělých přerušení těhotenství na sto živě narozených dětí (např. v Rusku 170 přerušení těhotenství). Ze statistik vyplývá, že umělé přerušení těhotenství podstupují nejčastěji vdané ženy ve věkovém rozmezí od 27 do 30 let (*Možný, 2002*).

Změny na trhu práce

Změny spojené s trhem práce nepřímo ovlivňují nízkou porodnost hlavně změnou poptávky po práci, zvyšující se vzdělaností a rizikem možné nezaměstnanosti. Mladá žena tedy musí rozhodnout mezi růstem své kariéry nebo finančním zabezpečením rodiny. Žena může také využít možnosti práce na zkrácený úvazek, což u českých žen zatím není běžné. Skloubení péče o děti a domácnost s prací je pak snazší (*Matějková, Poloncyová, 2004*).

Odkládání rodičovství do vyššího věku, růst záměrné bezdětnosti

Česká společnost vždy více tíhla k západní společnosti. Jednalo se tak i v případě rodinného chování, kdy s modernizací postojů a návyků přišlo i oddalování manželství a hlavně rodičovství. K mírnému zlepšení došlo v polovině 20. století, kdy socialistický režim prodloužil mateřskou dovolenou a zvýšil dávky, zlepšení trvalo však necelé dva roky. Roku 1989 se s otevřením hranic naskytlo mnoho možností a děti vyžadovaly vysoké náklady, a to nejen díky vysokým cenám, ale i ztrátě příležitostí. Mladé ženy tak na mateřství nespěchají a raději využívají nabízených možností. Některé ženy pak dokonce zvolí chtěnou bezdětnost (*Možný, 2002*).

Odkládání rodičovství má za následek snížení plodnosti. V případě, že žena nemůže otěhotnět, má možnost podstoupit vyšetření na jednom z mnoha center asistované reprodukce. V případě možnosti asistované reprodukce, která mívá za následek vícečetná těhotenství, se těhotenství ve většině případů stává rizikovým (*Martínková, 2005*).

Odkládání manželství, upřednostnění nesezdaného soužití před samotným vstupem do manželství

Nesezdané soužití je považováno za moderní variantu partnerského života, v níž mladí lidé nepotřebují zlegalizovat svůj vztah. Sociologové ale mezi nesezdaným soužitím a manželstvím vidí mnoho rozdílů. Nesezdané soužití je podle nich zaměřeno více individualisticky, partneři myslí spíše na momentální přínos než na společné investice a je mnohem více nestabilní. Nesezdané soužití se rozděluje do dvou skupin: předmanželské a dlouhodobé. Předmanželské nesezdané soužití se nyní v České republice považuje za normu předcházející samotnému manželství. Dalo by se mluvit o tzv. manželství na zkoušku. V dlouhodobém nesezdaném vztahu většinou žijí bezdětné páry, a to nejspíše proto, že většina lidí preferuje pro narození dítěte manželské prostředí. Oba typy soužití jsou společností tolerovány (*Hamplová, Pikálková, 2002*).

Zvyšující se počet rozvodů

Rozvodovost v České republice stále stoupá, za posledních padesát let se čtyřnásobně zvýšila a dosud patří v mezinárodním měřítku k zemím s vyšší rozvodovostí. Rozvodem

jsou nejvíce ohrožena mladá manželství nebo manželství trvající až desítky let (*Možný, 2002*).

Rozpad mladých manželství nejvíce souvisí s první krizí manželství, kdy si partneři nemohou zvyknout na nový životní styl a omezení individuálních potřeb. Rozpad dlouhotrvajících manželství pak s krizí středního věku, kterou zapříčiňuje pocit osamělosti, změna potřeb, rodičovských rolí a uvažování manželů. Manželství může taktéž rozbít mimomanželský vztah jednoho z partnerů. Ten je v dnešní době častým řešením uspokojení potřeb, které už manželství neposkytuje a je, na rozdíl od dob minulých, společensky vysoce tolerován (*Vágnerová, 2000*).

Ze statistik vyplývá, že navrhovatelkami rozvodů jsou většinou ženy a že rozvodovost závisí na vzdělání manželů – v manželství se základním či středním vzděláním je rozvodovost vyšší než u vysokoškolsky vzdělaných manželů. V mnoha případech se nejedná o první zkušenost, ale alespoň pro jednoho z páru se jedná o opakovaný rozvod (*Možný, 2002*).

Po rozvodu vzniká domácnost jednotlivce – domácnost osamělých lidí. V České republice v ní žije asi 20% dětí a je stále častější (*Možný, 2002*).

Změna hodnotového systému, tendence k individualizaci

Rok 1989 byl velkým mezníkem, kdy došlo k mnoha změnám v myšlení české společnosti. Altruismus, nesobecká láska k ostatním lidem, přešel v individualismus. Muži i ženy, přestali preferovat rodinu a potomstvo, své naplnění našli ve své seberealizaci, v možnosti cestovat, podnikat a studovat. Dnešní dobu považují za nejistou k založení rodiny hlavně kvůli nejistotě pracovního místa, nedostatku bytových jednotek a celkové ekonomické situaci. Do budoucna tak počítají maximálně s jedním či dvěma dětmi (*Rychtaříková, 2002*).

Díky těmto problémům založení rodiny partneři odkládají na dobu, kdy se pár bude cítit finančně zajištěn a připraven na roli rodiče. Pořád je však v očích Čechů založení rodiny tím největším životním cílem (*Možný, 2002*).

3 RODINNÁ POLITIKA

3.1 Cíl rodinné politiky

Úkolem rodinné politiky je působit na právní, ekonomický a sociální stav rodiny. Je zaměřena na sociální dávky a sociální služby, ale dotýká se také ekonomiky, vzdělání, bezpečnosti, problematiky genderu, chudoby nebo zaměstnanosti. Aktuální rodinná politika se snaží zabývat hlavně rodinami v tzv. počáteční fázi a to hlavně z důvodu klesající porodnosti (*Matějková, Poloncyová, 2004*).

V dnešní době, kdy je pro mladý pár rodinná forma života finančně méně výhodná, což má za následek klesající porodnost, úbytek a stárnutí obyvatelstva, je hlavním úkolem státu posilovat pozitivní pohled na rodinu a podporovat zakládání rodin. Stát se tak snaží navzdory individualizaci posilovat prorodinné vědomí jako investici do budoucího rozvoje společnosti. Posílit tak povědomí lidí, že rodina není jen soukromou záležitostí, ale že je významným prvkem úspěšného rozvoje společnosti. Rodinná politika je proto soustředěna na podporu rodin ve výkonu jejich přirozených funkcí, nikoli na přebírání těchto rolí a zasahování do vnitřního života rodin. Nemá v úmyslu rodinu řídit a vést, pouze ji podpořit a vytvořit takové podmínky, aby rodina s dětmi mohla žít na podobné úrovni jako bezdětná rodina. Toho se nedocílí nátlakem a manipulací, ale přeměnou myšlení populace. Rodina by měla být opět v popředí před zájmem jednotlivce, měla by být symbolem společenského úspěchu (*MPSV, 2005*)

„Česká republika by formou rodinné politiky ráda dosáhla těchto cílů:

1. Posilovat ekonomickou a sociální autonomii a tím mezigenerační solidaritu a soudržnost rodin tak, aby byla schopna plnit svoje přirozené funkce ve všech obdobích svého vývojového cyklu a vůči všem svým členům.
2. Posilovat vědomí hodnoty rodičovství a rodičovské kompetence a podporovat rodiny k vlastní zodpovědnosti za jejich funkčnost a stabilitu.
3. Podporovat institut manželství jako formy života rodin s dětmi, která vykazuje vyšší míru stability, nižší výskyt sociálně-patologických jevů a současně klade nejnižší nároky na státní rozpočet, ve srovnání s ostatními formami života s dětmi.

4. Věnovat pozornost rodinám se specifickou potřebou a přijímat cílená opatření, která přispějí k tomu, aby jejich členové měli rovný přístup ke vzdělávání, uplatnění na trhu práce a ve společnosti a nestávali se tak sociálně vyloučenými.

5. Do tvorby a realizace rodinné politiky zapojit všechny dotčené aktéry - orgány státní správy i samosprávy na ústřední i místní úrovni, sociální partnery, občanský sektor, komerční sektor, odborníky, média, širokou občanskou veřejnost včetně samotných rodin tak, aby jejich spolupůsobením byly posilovány vzájemné synergické pozitivní efekty a omezeny negativní vedlejší efekty jiných politik na rodinu“ (MPSV, 2009, s.5,6).

Těchto cílů se koncepce rodinné politiky prakticky snaží dosáhnout podporou uspokojování potřeb rodin. Státní rodinná politika se tedy snaží směřovat k podpoře zajištění přístupu rodičovství z materiálního, sociálního i psychologického hlediska (MPSV, 2004).

3.2 Klíčové oblasti podpory

3.2.1 Podpora vytváření vhodných socioekonomických podmínek pro fungování rodin

Rodinná politika se v tomto směru zaměřuje hlavně na finanční zajištění rodiny, slučitelnosti práce a rodiny a služby péče o děti (MPSV, 2009).

Finanční zajištění rodiny

Finanční nároky na východu dětí jsou obrovské a mnoho mladých rodin, aby zabezpečilo svému potomkovi bezstarostné dětství, tak má pouze jedno dítě. Proto se stát snaží rodiny s dětmi finančně podpořit. Po dobu, kdy je žena na mateřské či rodičovské dovolené výrazně klesá příjem rodiny, současně se zvyšují výdaje. Z tohoto důvodu patří mladé rodiny s malými dětmi do skupiny nejvíce ohrožených chudobou (MPSV, 2009).

Finanční pomoc má za úkol kompenzovat zvýšené náklady a přerozdělovat prostředky od vysokopříjmových k nízkopříjmovým rodinám. Avšak ne natolik, aby rodiny

ztrácely motivaci k vlastní finanční aktivitě. Určitá finanční podpora je poskytována různým typům rodin a týká se jak majetných tak nemajetných. Jedná se o hlavní nástroj rodinné politiky a jeho flexibilita umožňuje rodině svobodně se rozhodnout jak s prostředky naložit (MPSV, 2009).

Mezi nejčastější formy finanční podpory patří daňové zvýhodnění, kdy rodiče s dětmi platí nižší daně než bezdětní občané. Toto zvýhodnění stát upřednostňuje a mělo by být hlavní formou finanční podpory rodiny. Dalšími finančními impulsy jsou např. přídavky na děti, porodné, peněžité pomoci v mateřství, rodičovský příspěvek. Další finanční prostředky na podporu rodin proudí na vybudování školek, škol a dalších zařízení pro děti, včetně sportovních hřišť, atd. (MPSV, 2009).

Slučitelnost práce a rodiny

Z důvodu těžších existenčních podmínek je pro mladou rodinu důležité skloubit rodinu a práci. Zaměstnavatel má vysoké nároky na pracovní výkon a rodič chce své dítě plnohodnotně vychovat. Vzniká tak střet zájmů, který může být vyřešen pouze vytvořením takových podmínek, aby rodiče mohli založit rodinu bez toho, že ztratí svou profesní kvalifikaci. Úkolem státu je vytvořit dostatečně flexibilní opatření, která pomohou jak rodičům, kteří se rozhodnou s dítětem setrvat doma, tak těm, kteří svou kariéru skloubí s výchovou dítěte. Jistá flexibilita je v čerpání peněžité pomoci v mateřství a rodičovského příspěvku. Způsob čerpání si rodiče mohou zvolit dle jejich rodinných potřeb – finanční podporu vybrat formou vícerychlostního čerpání (MPSV, 2009).

Služby péče o děti

Jelikož pro slučitelnost práce a rodiny je důležitý proces výchovy a vzdělávání, měl by stát věnovat pozornost nedostatečné kapacitě služeb potřebných k péči o předškolní děti a děti mladší 3 let. Podle vlády je důležitý všestranný sociální, psychický, fyzický a rozumový rozvoj dítěte a proto upřednostňuje individuální péči. Nedostatečnou kapacitu a neosobnost veřejných zařízení chce vyřešit možností hlídání dětí na komerční bázi. Tato služba by měla být flexibilní a měla by zohledňovat potřeby rodin a zájmy dětí (MPSV, 2009).

3.2.2 Podpora zkvalitňování rodinných vztahů a posilování rodičovských kompetencí

Na rodičovství jsou ode dávna kladeny vysoké nároky a mladí lidé by na něj měli být připraveni. Měli by být schopni dítě, s respektem na jeho důstojnost, kvalitně vychovat. Přirozená socializace k rodičovství v původní rodině není většinou dostačující, proto vláda vytváří podpůrná opatření k přípravě mladých lidí na rodinný život. Svou pozornost zaměřuje hlavně na podporu osvojování a posilování rodičovských kompetencí. Více se vláda také věnuje otcovským kompetencím. To proto, že v minulosti role mužů jako otců v rodině fungovala v jiném smyslu než dnes kdy má role otce velký význam pro funkčnost rodinný vztahů (*MPSV, 2009*).

V tomto procesu hraje největší roli systém vzdělávání - v prostředí škol je největší potenciál k vzdělávání rodičů samotnými pedagogy, ale hlavně se jedná o prostředí kde dítě přichází do styku s metodickou rodinnou výchovou, proto by zde měla být aktivní spolupráce mezi rodinou a školou. Dále pak organizace neziskového sektoru a média, která dnes velmi ovlivňují jednání lidí. Organizace neziskového sektoru poskytují služby pro rodinu a vláda usiluje o jejich rozvoj a dotační podporu. Cílem působení těchto aktérů je posílit informovanost o potřebách, vývoji dětí, službách pro rodinu, zvýšení informovanosti o právech dětí, zkvalitnění partnerských i rodičovských vztahů Podpora zkvalitňování rodinných vztahů a posilování rodičovských kompetencí je směřována k rodičům, partnerům ale i k dětem a mládeži (*MPSV, 2009*).

3.2.3 Podpora rodin se specifickými potřebami

Rodiny se specifickými potřebami mají většinou nedostatečný příjem na uspokojování potřeb jejich členů, nerovné vzdělávací šance a nerovný přístup na trh práce. Stát se tedy svou pomocí snaží zabránit u nich hrozící chudobě. Podporuje výchovu dětí a snaží se předcházet jejich možnému sociálnímu vyloučení. Nástrojem podpory jsou finanční opatření, sociální služby a služby pro rodinu. Cílem podpory státu je pomoci vytvořit podmínky pro posilování jejich soběstačnosti (*MPSV, 2009*).

Jedná se zejména o podporu rodin se třemi a více dětmi, neúplných rodin, rodin se členem se zdravotním postižením, romských rodin a rodin přistěhovalců a rodin kde je zajišťována náhradní rodinná péče (*MPSV, 2009*).

3.2.4 Podpora zapojení krajů a obcí do rodinné politiky

Vytváření příznivých podmínek pro rodinu je důležité začít na regionální úrovni. Proto by rodinná politika na úrovni krajů a obcí měla být nejdůležitějším aktérem rodinné politiky. Měla by se více zapojit a usilovat o institucionální, koncepční a finanční zajištění rodinné politiky. Obce znají složení obyvatelstva, místní podmínky a potřeby rodin. Mají tak velice široký prostor k aktivní podpoře rodiny. Jak materiální, tak společenský.

Stát chce krajům a obcím vytvořit odpovídající podmínky, které by jim daly možnost vytvořit vlastní koncepci rodinné politiky a možnost poskytovat dotace na služby pro rodinu. Obce dosud tuto kompetenci nemají a tak se kvalita rodinné politiky a její rozsah v jednotlivých obcích velmi liší a její význam není doceněn (*MPSV, 2009*).

3.3 Současná situace rodiny pohledem rodinné politiky

Stát se v rámci rodinné politiky snaží rodině věnovat dostatek pozornosti a podpory, podpora však není dostatečně komplexní a většinou zůstává u plánů a úvah. Na nízké úrovni je zkoordinování práce všech aktérů rodinné politiky tak, aby fungovala jako celek a zaváděla patření, které konkrétně pomohou rodině (*Mareš, 2003*).

Financování sociální a rodinné politiky je vnímáno hlavně jako nutný výdaj a nikoli jako investice do rozvoje společnosti, které se mohou v budoucnu mnohonásobně vyplatit. Navíc se také velmi často zapomíná, že nárok na některé z “dávek” (např. peněžité pomoci v mateřství) závisí na aktivní participaci na trhu práce a ekonomické činnosti (*Mareš, 2003*).

Od doby transformačního období v české společnosti se stát snaží kompenzovat propad reálných příjmů. Dosud přetrvává postoj finanční závislosti na státu. Hlavně lidé v období péče o malé děti očekávají větší podporu. Je pravdou, že soukromé investice od rodičů do rodiny a jejich celospolečenský přínos není dostatečně oceněn (*Mareš, 2003*).

Pro mladé lidi, kteří se chystají založit rodinu je nejdůležitější **úroveň dostupnosti bydlení**. Pořízení vlastního bydlení je velkou zátěží pro rodinný rozpočet. Vyžaduje nadprůměrné platy, což si s vidinou narození dítěte a absencí druhé výplaty nemohou dovolit. Mnoho mladých rodin tedy bytovou situaci řeší nájmem nebo podnájmem. Cílem rodinné politiky je zlepšovat různé formy bytové politiky, které by zvýšily dostupnost bydlení pro mladé lidi (*MPSV, 2009*).

Z tohoto důvodu vláda od ledna 2011 rozhodla o zvýšení příspěvku na bydlení. Bude mít na něj nárok větší počet domácností a jeho výše zároveň vzroste. Na příspěvek na bydlení má nárok nájemník i vlastník nemovitosti a je určován podle příjmu domácnosti a normativních nákladů na bydlení, které vláda zvýšila (*MPSV, 2011*).

Na druhé straně, ale vláda omezila státní příspěvky ve stavebním spoření, které s bydlením souvisí a díky němuž si mnoho mladých lidí pořídilo bydlení. Od roku 2011 je totiž státní příspěvek zdaněn 50% daní, tudíž klesne na polovinu. U nových smluv už bude vyplácena nižší podpora (*MPSV, 2011*).

Stát dále mladým rodinám nabízí možnost bezúročnou půjčku na bydlení. Toto je podmíněno manželským svazkem a objemem peněz, které stát v daný rok uvolní (*MPSV, 2011*).

Další změna se týká finančního příspěvku donedávna poskytovaného každé ženě, které se narodilo dítě - porodné. Od počátku roku se nárok na porodné vztahuje jen na první živě narozené dítě nebo dvojčata. Nově se při posuzování nároku na porodné zkoumá i příjem rodiny, což znamená omezení počtu rodin, které na příspěvek budou mít nárok (*MPSV, 2011*).

Změny, které vláda uskutečnila na poli rodinné politiky se týkají hlavně slučitelnosti rodinných rolí se zaměstnáním. Stát chce, aby si oba rodiče mohli svobodně zvolit poměr mezi angažovaností v profesi a v rodině (*MPSV, 2009*).

Podobná opatření v rámci rodinné politiky pak mohou sehrát pozitivní roli při usnadňování životních rozhodnutí rodin. Sociální politika by měla stát posouvat ve smyslu sociálních investic od pasivního k aktivnímu přístupu a vytvořit tak vhodné podmínky pro zaměstnávání a výchovu dětí (*Mareš, 2003*).

4 SHRNU TÍ TEORETICKÝCH POZNATKŮ

Teoretická část bakalářské práce popisuje základní pojmy, které souvisí s problematikou rodiny a rodinného soužití.

Rodina je základní jednotkou společnosti. Má za úkol poskytnout jedinci citové, výchovné a ekonomické zázemí a je prvním místem socializace dítěte. Rodina mimo jiné poskytuje vzor pro přístup k rodičovství každého jedince, jež je podmíněno biologicky.

V práci je nastíněna charakteristika rodiny z historického hlediska po současnost. Z pohledu současnosti jsou tématem následky změn ve společnosti, hlavně po r. 1989, které bezprostředně ovlivnily chápání a pohled na rodinu. Někteří autoři hovoří o krizi rodiny. Tato tradiční semknutá jednotka, zajišťující integraci a reprodukci rodiny, se z důvodu individualizace stává nestabilní. Členové rodiny si jsou rovnocenní, mají stejné možnosti a konkrétní podoba rodiny závisí na dohodě. Tato svoboda znamená křehkost vztahů a jejich nestabilitu. Přibývají rozvody a ubývají manželství - život v nesezdaném páru se stává tradicí. Někteří psychologové ve svých knihách uvádí, že manželství je pouze zlegalizovaná forma partnerství a většina volných svazků se v průběhu času, hlavně kvůli dětem, stane svazky formálními. Mnoho párů totiž využívá nesezdaného soužití z ekonomických důvodů.

Některé funkce rodiny přebírá stát. Jedná se o část funkce vzdělávací a ekonomické. Stát v rámci rodinné politiky poskytuje rodinám finanční a sociální pomoc. Ta se dosud vyvíjí, proto je těžké celou ji zmapovat. V bakalářské práci je tedy brán zřetel pouze na mladé lidi před rozhodnutím založit rodinu a na rodiny s dětmi do 4 let věku.

Na základě těchto poznatků jsem se rozhodla pro empirický výzkum, jehož cílem by mělo být zjištění postojů studentů vysokých škol k otázkám založení rodiny a přístupu státu k této problematice.

5 CÍL ŠETŘENÍ A STANOVENÍ PRACOVNÍCH HYPOTÉZ

5.1 Cíl šetření

Cílem šetření bakalářské práce je poznat postoje vybraných studentů a studentek vysokých škol k otázkám založení rodiny, rodinného soužití a k pomoci státu, která je poskytována v rámci rodinné politiky.

Práce má za úkol porovnat postoje dvou skupin studentů, které se odlišují oborem studia a prozkoumat jejich životní plány.

5.2 Stanovení a zdůvodnění hypotéz

Hypotéza 1 (dále jen H1):

Humanitně zaměřeni studenti budou plánovat narození dítěte a manželství dříve než studenti technického a ekonomického směru. Pro studenty technického a ekonomického oboru bude přednější budování kariéry než založení rodiny.

Odůvodnění H1:

„Být učitelem znamená přijmout zodpovědnost vůči společnosti a za vzdělanost mladé generace, za její přípravu pro život a budoucí povolání“ (Vašutová, 2007, s.7). Učitelství je odborná práce, ale také společenské poslání. Jako profesi si jej podle Vašutové (2004) volí hlavně lidé se zájmem pracovat s dětmi a mládeží, který plyne z předchozích zkušeností práce s dětmi. Tento zájem o děti se dále může projevit v názoru na rodinu a rodičovství jedince a nabitě vědomosti z oblasti výchovy uplatnit v osobním životě v době založení rodiny. Z hlediska budování kariéry je pro absolventa pedagogického oboru možné založit rodinu dříve, jelikož se po vystudování uplatní jako učitel dle své dané aprobace a nepotřebuje tolik času na upevnování pozice jako pracovník v ekonomickém oboru. V odvětví techniky a ekonomiky je potřeba více času k vybudování určitého postavení, které je tak stabilní, že je může nastávající rodič na dobu mateřské opustit.

Dílčí hypotéza H1a (dále H1a):

Více než polovina studentů, nehlédě na obor studia, se chce před založením rodiny věnovat sobě a svým zálibám, i když partnera mají a početí dítěte by nemuseli odkládat.

Odůvodnění H1a:

Jak uvádí Možný (2002) v kapitole 2.3 po roce 1989 mladí lidé začali využívat možnosti, které se naskytly po otevření hranic. Místo založení rodiny je více láká seberealizace, cestování a vzestup v kariéře. Dnešní dobu považují za nejistou pro založení rodiny z důvodu špatné ekonomické situace a nejistému bytovému zázemí.

Hypotéza 2 (dále jen H2):

Manželství je pro mladé lidi důležitým předpokladem k rodičovství a proto je pro více jak 50 % dotazovaných důležité být v manželském svazku v době, kdy se jim narodí první dítě.

Odůvodnění H2:

Názor Hamplové a Pikálkové (2000) v kapitole 2.4 ukazuje, že v dnešní společnosti je člověk spíše individualistou a narození prvního dítěte odkládá do pozdějšího věku. Pokud se ale rozhodne mít dítě, chce aby se narodilo v manželství.

Podle Kuchařové (Mareš, 2003) mladý člověk nejdříve upřednostňuje soužití se spolehlivým partnerem beze sňatku. Ale to jen do doby před narozením prvního dítěte. I přesto, že by mladí lidé raději žili v nesezdaném partnerství než v opakovaném manželství, berou za svůj názor, že by se první dítě mělo rodit do manželství. To většinou přejímají i lidé, kteří striktně upřednostňovali nesezdané soužití.

Dílčí hypotéza H2a (dále H2a):

Páry, které nechtějí mít dítě nepočítají ve svém životě ani s manželským svazkem.

Odůvodnění H2a:

Jak už bylo řečeno, v případě, že člověk plánuje dítě, většinou chce, aby se narodilo v manželství. V případě, že o dítěti neuvažuje, už pro něj není manželství důležité. Toto je doloženo v kapitole 2.3. Podle názoru Hamplová a Pikálková (2000) žijí v nesezdaném páru většinou bezdětní lidé. Může se také jednat o důsledek transformačních změn devadesátých let, kdy se postupně měnila hodnotová orientace mladých lidí. Společnost se individualizovala, což má za následek menší přizpůsobivost člověka. Podle Rychtaříkové (2002) upřednostňuje vlastní seberealizaci a své zájmy před potomstvem a vztahem k rodině.

Hypotéza 3 (dále jen H3):

Mladí lidé při narození dítěte a péči o něj očekávají pomoc od státu ve formě finanční a sociální pomoci. Tuto pomoc očekává 100 % dotazovaných.

Odůvodnění H3:

Jak je uvedeno v kapitole 3 úkolem rodinné politiky je pomoci mladým rodinám s dětmi v období kdy z důvodu narození dítěte a nutnosti starat se o něj přijdou o jeden plat a jejich náklady se z důvodu potřeb malého dítěte zvýší. Stát tak rodině pomáhá finančně a pomocí sociálních služeb. Člověk by neměl od státu očekávat zajištění rodiny, ale pouze určitou pomoc. Podle Syrovátky (Mareš, 2003) se čeští lidé od dob transformace neodpoutali od požadavku dostatečné finanční pomoci od státu. Očekávají od něj velkou participaci na finanční situaci rodiny.

6 METODY A TECHNIKY SBĚRU DAT

6.1 Metody sběru dat

V provedeném sociálním šetření byla pro sběr dat využita **metoda terénního výzkumu** (explorační metoda). K vyhodnocení a zpracování získaných dat byla použita **metoda matematicko-statistická**.

6.2 Techniky sběru dat

Z technik sběru dat se jako nejvhodnější jeví užití techniky dotazníku.

Jedná se o písemné dotazování, které je velmi rozšířeným nástrojem získávání informací pomocí výpovědi respondenta. I přes nižší návratnost než u osobního dotazování se jedná o výhodnější metodu a to hlavně z důvodu úspory času. Respondent si sám určí dobu, která mu vyhovuje pro zodpovězení otázek a není ovlivněn působením osoby tazatele. Díky této formě sběru dat je možné oslovit větší množství respondentů v relativně krátké době.

6.3 Realizace výzkumu

Výzkum byl realizován pomocí sestaveného dotazníku. Z důvodu časové úspory a z důvodu oslovení širšího spektra respondentů byl dotazník distribuován dvěma způsoby – tradiční písemnou formou a elektronicky. Tištěné dotazníky byly rozdány v Praze. Elektronický dotazník byl vytvořen pomocí programu Gogole dokumenty a odkaz na něj rozeslán studentům posledních ročníků bakalářského studia v Brně a Děčíně.

Sloučením všech odpovídajících studentů vznikl vypovídající výzkumný vzorek, jehož odpovědi byly manuálně sečteny a výsledky zaznamenány do tabulek, které jsou konkrétně uvedeny v samotném popisu sociálního šetření v kapitole 7.3.

7 ANALÝZA TECHNIKY DOTAZNÍKU

7.1 Pilotáž a předvýzkum

Dotazník je jednou z technik nástroje sběru dat, která by měla být ještě před samotným použitím ověřena alespoň na malém vzorku respondentů. Vytvoření dotazníku, důležitého pro zpracování praktické části této absolventské práce předcházela pilotáž a předvýzkum.

Úkolem pilotáže bylo zjistit zda jsou kritéria pro výběr respondentů správná. Dále bylo důvodem pilotáže zjištění kompatibilitnosti jednotlivých otázek k hypotézám, které budou ověřeny ve výzkumu.

Pilotáž byla prvním vstupem do terénu, byla provedena v Praze na malém vzorku osmi respondentů. Formou ankety se zjišťovala srozumitelnost jednotlivých otázek, ve kterých byla zohledněna zkoumaná problematika.

Na základě pilotáže byl pozměněn výběr respondentů. Zjistilo se totiž, že se studenti v názoru na rodinný život odlišovali podle oboru, který studovali. Bude tedy zajímavé porovnat jejich názory ve větším měřítku a zjistit, zda se názory opravdu liší.

Na pilotáž navazoval předvýzkum, který proběhl v týdnu od 7. do 11. 3. 2011 v Praze na vzorku 11 respondentů, konkrétně na 7 studentech pedagogické fakulty a 4 studentech matematicko-fyzikální fakulty. Těm byl předložen soubor osmi otázek v „pracovní“ formě. Respondenti na otázky ochotně odpovídali. Na základě předvýzkumu byl vytvořen dotazník odpovídající potřebám hlavního šetření.

Na základě realizované pilotáže a předvýzkumu bylo nutné znění jedné otázky dotazníku upravit. Jednalo se o otázku č. 7: *„Při plánování narození prvního dítěte je pro Vás důležité:“* Tato otázka byla nejprve v otevřené formě. Posléze byly u otázky doplněny různé varianty možných odpovědí. Stalo se tak z důvodu, že respondenti nevěděli co mají zaznamenat do odpovědi. Vznik polouzavřené otázky také znamenal větší přesnost při následném zpracovávání jednotlivých otázek dotazníku. Znění otázky bylo tedy změněno na:

Při plánování narození prvního dítěte je pro Vás důležité (zaškrtněte maximálně tři možnosti)

- dlouhodobý vztah*
- perspektivní pracovní místo*
- jistota bydlení*
- finanční stabilita*
- podpora širší rodiny*
- důvěrný a stabilní vztah*
- manželství*

7.2 Popis terénu sociálního šetření a výzkumného vzorku

7.2.1 Terén sociálního šetření

Sociální šetření formou dotazníku bylo realizováno v únoru a březnu na vysokých školách v Praze, Děčíně a Brně nabalovací technikou. Byl osloven výzkumný vzorek respondentů nehledě na jejich sociální zařazení.

Obr. 1 Mapa znázorňující terén sociálního šetření, www.ezon.cz, vlastní zpracování

7.2.2 Výzkumný vzorek sociálního šetření

Výzkumným vzorkem pro dotazníkové šetření byli respondenti studující třetím rokem bakalářský program na vysoké škole ve věku od 22 do 25 let. O spolupráci byli požádáni studenti pedagogického a technického, resp. ekonomického zaměření. Konkrétně za pedagogický směr byly považovány ročníky pedagogických fakult, jejichž výstupem je učit a vzdělávat děti. Za respondenty technických oborů byli považováni studenti matematických, fyzikálních a stavebních oborů. Dalším kritériem bylo aby byli studenti bezdětní a bez zkušeností s manželstvím, tedy svobodní. Výzkumu se celkem zúčastnilo 110 studentů, z toho 55 studentů pedagogického a 55 technického oboru. Respondenti jsou dle pohlaví představeni v tabulce A. Jinak se práce tématikou gender nezabývá a na problematiku založení rodiny je nahlíženo v obecné rovině obou pohlaví.

Tabulka A – Představení respondentů dle pohlaví

Pohlaví	Respondenti	Respondenti v %
muž	41	37
žena	69	63
Celkem	110	100

Tabulka A1 – Představení respondentů pedagogického směru dle pohlaví

Pohlaví	Respondenti	Respondenti v %
muž	19	35
žena	36	65
Celkem	55	100

Tabulka A2 – Představení respondentů technického a ekonomického směru dle pohlaví

Pohlaví	Respondenti	Respondenti v %
muž	31	56
žena	24	44
Celkem	55	100

7.3 Sociální šetření formou dotazníku

Připravovaný dotazník využívá otázek uzavřených, polouzavřených a otevřených. Úvod dotazníku obsahuje zdvořilé oslovení respondenta a pro něj důležité informace o dotazníku. Vysvětlen je účel šetření a zaručení anonymity všech respondentů. Respondent je žádán o pravdivé zodpovězení všech otázek. Volbu odpovědi má označit zakroužkováním příslušného písmene, zaškrtnout odpověď nebo čitelně vypsát hůlkovým písmem.

Po úvodní části následují identifikační otázky, jejichž úkolem je získat informace o respondentově věku, pohlaví, studijním oboru, rodinném stavu a počtu dětí. Položka týkající se studijního oboru, rodinného stavu a počtu dětí je důležitá z důvodu vymezeného výzkumného vzorku.

Nejdůležitější částí je samotný dotazník, jehož otázky č. 1 – 15 se váží k jednotlivým hypotézám.

Při vyhodnocování dotazníku bylo použito všeobecné – celkové třídění (třídění 1. stupně), jelikož účelem dotazníkového šetření je získat všeobecný pohled na vytyčený problém bez užšího vyhodnocování. Pro hypotézu 1 byly získané informace tříděné do dvou skupin dle studovaného oboru respondentů:

- a) respondenti, zaměřeni na pedagogický obor studia
- b) respondenti, zaměřeni na technický, resp. ekonomický obor studia

Z důvodu komparace byl v obou skupinách osloven stejný počet respondentů. Toto třídění je uvedeno pouze u otázek, z nichž je verifikována hypotéza 1.

Užitý dotazník je k nahlédnutí v přílohové části viz. Příloha 1.

Otázka č.1

Kolik byste měl(a) rád(a) dětí?

První otázka je otevřeného typu. Respondent má za úkol jasně uvést počet dětí, které by rád přivedl na svět a vychovával. Úkolem otázky je zjistit kolik by chtěl mít mladý člověk v průměru dětí.

Tab. 1: Plánovaný počet dětí

Plánovaný počet dětí	Respondenti (ze 110 respondentů)	Respondenti v % (ze 110 respondentů)
0	3	3
1	31	28
2	61	56
3	9	8
4	6	5
Celkem	110	100

Z výsledků vyplývá, že nejvíce (56 %) respondentů by mělo rádo dvě děti. Dalším nezanedbatelným výsledkem je fakt, že 28 % respondentů má v plánu pořídit si jedno dítě. Zajímavé je, že 3 % odpovídajících nepočítají s žádným dítětem ve svém životě.

Otázka č.2

V kolika letech byste měl(a) rád(a) své první dítě?

Jedná se o otevřenou otázku, v jejíž odpovědi má respondent uvést v kolika letech si představuje, že se mu narodí první dítě. Otázka směřuje ke zjištění v kolika letech se mladý člověk podle svého názoru cítí být zodpovědný k rodičovství.

Tab. 2: Plánovaný věk pro narození prvního dítěte

Plánovaný věk pro narození prvního dítěte	Respondenti (ze 110 respondentů)	Respondenti v % (ze 110 respondentů)
Bez odpovědi	3	3
25	8	7
26	6	5
27	4	4
28	32	29
29	22	20
30	27	25
31	7	6
35	1	1
Celkem	110	100

Všechny odpovědi respondentů se pohybovaly v rozmezí od 25 do 35 let, kdy nejvyšší hranici uvedl pouze jeden člověk. Podle názoru 74 % respondentů je nejvhodnější okamžik početí prvního dítěte v rozmezí 28-30 let. Z toho nejpreferovanějším věkem je 28 let. Naopak 3 lidé neuvedli žádnou odpověď, což by mohlo znamenat, že dítě vůbec nechtějí.

Tab. 3: Plánovaný věk pro narození prvního dítěte dle studovaného oboru

Plánovaný věk pro narození prvního dítěte	Ped. (z 55 resp.)	%	Tech (z 55 resp.)	%
Bez odpovědi	-	-	3	6
25	8	14	-	-
26	6	11	-	-
27	-	-	4	7
28	23	42	9	16
29	12	22	10	18
30	5	9	22	40
31	-	-	7	13
35	1	2	-	-
Celkem	55	100	55	100

Z tabulky č. 3 vyplývá, že studenti technického oboru plánují své první dítě později než studenti pedagogiky. Výsledky jejich odpovědí jsou zaznamenány spíše ve spodní části tabulky. O tom, že si děti rozmýšlejí nasvědčuje také fakt, že všichni tři respondenti, kteří nechtějí mít dítě jsou studenti technického oboru.

Otázka č.3

Jaký je podle Vás vhodný věk pro uzavření prvního manželství?

Úkol respondenta v této otevřené otázce je uvést, v kolika letech by rád vstoupil do manželství. Otázka má za cíl poznat zda mladý člověk uvažuje o manželství a v kolika letech by reálně uzavřel sňatek.

Tab. 4: Plánovaný věk pro uzavření prvního manželství

Plánovaný věk uzavření prvního manželství	Respondenti (ze 110 respondentů)	Respondenti v % (ze 110 respondentů)
-	3	3
24	10	9
25	23	21
26	10	9
27	14	13
28	12	11
29	16	14
30	17	15
35	3	3
40	2	2
Celkem	110	100

Z výsledků je patrné, že rozmezí představ o období prvního sňatku je široké. Jedná se o věk 24-30 let. Tři respondenti nemají v plánu uzavřít manželství vůbec a dva po 35 roku života. Nejvíce respondentů (21 %) by rádo vstoupilo do manželství ve 25 letech, 15 % ve 30 a 14 % ve 29 letech.

Tab. 5: Plánovaný věk pro uzavření prvního manželství dle studovaného oboru

Plánovaný věk uzavření prvního manželství	Ped. (z 55 resp.)	%	Tech (z 55 resp.)	%
-	-	-	3	5
24	10	18	-	-
25	18	33	5	9
26	5	9	5	9
27	10	18	4	7
28	2	4	10	18
29	7	13	9	17
30	-	-	17	31
35	3	5	-	-
40	-	-	2	4
Celkem	55	100	55	100

Nejvíce studentů (66 %) technických a ekonomických oborů by rádo vstoupilo do manželství ve věku 28-30 let, 78 % studentů pedagogických škol pak v rozmezí 24-27 let. Tři studenti technického oboru o manželství neuvažují a dva až v době jejich 40 let. Podle studentů pedagogických oborů je nejzazší věk pro sňatek 35 let.

Otázka č.4

Co pro Vás znamená pojem „založit rodinu“?

- a) *společné bydlení*
- b) *manželství*
- c) *narození dítěte*

Otázka uzavřená je pouze doplňkovou k otázce č.5. Je důležitá pro upřesnění pojmu s nímž se pracuje dále.

Tab. 6: Upřesnění pojmu „založit rodinu“

	Respondenti (ze 110 respondentů)	Respondenti v % (ze 110 respondentů)
Společné bydlení	25	23
Manželství	12	11
Narození dítěte	73	66
Celkem	110	100

Více jak polovina respondentů chápe pojem „založit rodinu“ ve smyslu početí dítěte. Stejně tak se s pojmem pracuje i v dalších otázkách. Je tedy dobře, že 66 % dotázaných je na smysl slova zvyklý a bude s ním moci nadále pracovat jako se zažitým pojmem.

Otázka č.5

Máte v úmyslu založit rodinu?

- a) ano, do cca 1-2 let
- b) ano, za cca 3-5 let
- c) ano, za cca 6-10 let
- d) ano, ve vzdálené budoucnosti, za 10 let a více
- e) nepřemýšlel(a) jsem o tom
- f) ne

V uzavřené otázce č.5 se jedná o problém založení rodiny. Pojem respondent upřesnil v předešlé odpovědi a proto zde může jasně označit za kolik let očekává nebo neočekává založení rodiny. Odpovědi na otázku mají ukázat zda člověk přemýšlí o své budoucnosti nebo nikoli. Otázka dále ověřuje odpovědi z otázky 2 a 3.

Tab. 7: Názory na dobu založení rodiny z pohledu bydlení

Založení rodiny (bydlení)	Respondenti (ze 25 respondentů)	Respondenti v % (ze 25 respondentů)
Do cca 1-2 let	15	60
Do cca 3-5 let	7	28
Do cca 6-10 let	-	-
Ve vzdálené budoucnosti	3	12
Nepřemýšlí o tom	-	-
Ne	-	-
Celkem	25	100

60 % respondentů, kteří chápali termín „založit rodinu“ ve smyslu začít společně bydlet se shodlo, že by toto rádi uskutečnili do 1-2 let.

Tab. 8: Názory na dobu založení rodiny z pohledu manželství

Založení rodiny (manželství)	Respondenti (ze 12 respondentů)	Respondenti v % (ze 12 respondentů)
Do cca 1-2 let	2	17
Do cca 3-5 let	3	25
Do cca 6-10 let	5	42
Ve vzdálené budoucnosti	-	-
Nepřemýšlí o tom	1	8
Ne	1	8
Celkem	12	100

Respondenti, kteří založením rodiny rozumí vstup do manželství bylo 12, což je 11 % z celkového počtu odpovědí. Nejvíce, tedy 5 % z nich, by tak rádo učinilo do 6-10 let.

Tab. 9: Názory na dobu založení rodiny z pohledu narození dítěte

Založení rodiny (dítě)	Respondenti (ze 73 respondentů)	Respondenti v % (ze 73 respondentů)
Do cca 1-2 let	8	11
Do cca 3-5 let	28	38
Do cca 6-10 let	25	34
Ve vzdálené budoucnosti	10	14
Nepřemýšlí o tom	-	-
Ne	2	3
Celkem	73	100

Většina (66 %) respondentů považuje za „založení rodiny“ narození dítěte. První dítě tedy očekávají za 3-5 let a to konkrétně 38 % respondentů. 34 % pak za 6-10 let. Tyto odpovědi potvrzují výsledky otázky č. 2.

Tab. 10: Názory na dobu založení rodiny z pohledu narození dítěte dle studovaného oboru

Založení rodiny (dítě)	Ped. (z 42 resp.)	%	Tech (z 31 resp.)	%
Do cca 1-2 let	8	19	-	-
Do cca 3-5 let	15	36	13	42
Do cca 6-10 let	15	36	10	32
Ve vzdálené budoucnosti	4	9	6	19
Nepřemýšlí o tom	-	-	-	-
Ne	-	-	2	7
Celkem	42	100	31	100

Založení rodiny vidí v pohledu narození dítěte více studentů pedagogických oborů. Někteří z nich, tedy 19 %, by chtělo dítě za 1-2 roky. Varianty za 3-5 a 6-10 let vidí studenti pedagogiky jako nejpravděpodobnější, každou volilo 36 % z nich.

Dva studenti technického oboru vidí založení rodiny v narození dítěte, dítě však nechtějí. Ostatní o něm uvažují a za 3-5 let se této variantě nebrání 42 % respondentů.

Otázka č.6

Prosím, seřadte tyto pojmy podle svých priorit od 1 do 10, kde 1 je tou nejdůležitější a 10 tou nejméně důležitou:

- *pracovní uplatnění*
- *stálý a perspektivní partnerský vztah*
- *finanční jistota*
- *založení rodiny*
- *cestování*
- *bytové zázemí*
- *věnování se svým zájmům*
- *profesní růst (kariéra)*
- *úspěch ve společnosti*
- *tzv. „užívání si života“*

Jedná se opět o uzavřenou otázku, i když respondent má větší možnost volby. Jeho úkolem je seřadit určené pojmy podle svých priorit od 1 do 10, kde 1 je tou nejdůležitější a 10 nejméně důležitou. Cílem otázky je získat informace o prioritách a hodnotách mladých lidí.

Tab. 11: Priority a hodnoty studentů

Priorita	Respondenti										Celkem
	1. místo	2. místo	3. místo	4. místo	5. místo	6. místo	7. místo	8. místo	9. místo	10. místo	
Prac. uplatnění	13	9	18	25	15	16	4	5	5	-	110
Stálý vztah	20	29	8	14	2	13	12	8	4	-	110
Finanč. jistota	13	16	35	22	5	7	4	-	4	4	110
Založení rodiny	4	10	6	21	16	10	5	-	34	4	110
Cestování	-	-	5	15	12	6	9	26	21	16	110
Bytové zázemí	17	15	20	7	30	13	4	4	-	-	110
Věnování se zájmům	26	9	5	5	9	14	16	10	12	4	110
Profesní růst	12	13	8	-	13	20	12	16	7	9	110
Úspěch ve společnosti	-	-	4	1	8	4	20	15	7	51	110
„užívání si života“	5	9	1	-	-	7	24	26	16	22	110
Celkem	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	

Z tabulky č. 11 je patrné, že nejvíce (51) respondentů umístilo položku *úspěch ve společnosti* na poslední, tedy 10. místo. Toto umístění tedy nejpravděpodobněji odpovídá skutečné situaci. Dále jsou to umístění na 3. (*finanční jistota*) a 9. místě (*založení rodiny*).

Priority byly pro větší přehlednost seřazeny do tabulky č. 12 v pořadí míst na kterém se dle označení respondentů umístily.

Tab. 12: Seřazené priority a hodnoty studentů

1. místo	Věnování se svým zájmům
2. místo	Stálý a perspektivní partnerský vztah
3. místo	Finanční jistota
4. místo	Pracovní uplatnění
5. místo	Bytové zázemí
6. místo	Profesní růst
8. místo	„Užívání si života“
8. místo	Cestování
9. místo	Rodina
10. místo	Úspěch ve společnosti

Uvedené výsledky jsou velmi zarážející. Místa v první polovině tabulky sice obsadila finanční, bytová a pracovní jistota, což jsou podmínky, které dle Hamplové (2000) musí být splněny pro naplnění rodičovství, ale je zajímavé, že nejdůležitější z určených priorit je podle respondentů *věnování se svým zájmům*.

Otázka č.7

Při plánování narození prvního dítěte je pro Vás důležité (zaškrtněte maximálně tři možnosti):

- dlouhodobý vztah*
- perspektivní pracovní místo*
- jistota bydlení*
- finanční stabilita*
- podpora širší rodiny*
- důvěrný a stabilní vztah*
- manželství*

Tato uzavřená otázka je opět důležitá pro zjištění priorit lidí uvažujících o rodičovství. Z jejich odpovědí, které mohly být max. 3 je možné vyhodnotit jejich pohled na rodičovství a potřeby v době založení rodiny. Všichni respondenti využili možnosti zvolit tři odpovědi, proto počet odpovědí v tabulce odpovídá jeho trojnásobnému počtu.

Tab. 13: Priority studentů v rámci narození prvního dítěte

Priorita	Respondenti (ze 110 respondentů)	Respondenti v % (ze 110 respondentů)
Dlouhodobý vztah	29	9
Perspektivní pracovní místo	20	6
Jistota bydlení	94	28
Finanční stabilita	102	31
Podpora širší rodiny	-	-
Důvěrný a stabilní vztah	76	23
Manželství	9	3
Celkem	330	100

Z výsledků je patrné, že proto, aby se mladý člověk rozhodl pro narození prvního dítěte potřebuje finanční stabilitu. Tak to vnímá 31 % respondentů. Dále si potřebuje být jistý svým dostatečným bydlením (28 %) a stabilitou svého vztahu (23 %). Naopak žádný respondent nepřikládá význam podpoře širší rodiny (0 %).

Otázka č.8

Až budete plánovat dítě, bude pro Vás důležité soužití v manželském svazku?

- a) ano
- b) ne

Na základě získaných odpovědí na tuto uzavřenou otázku je možné zjistit vztah mladého člověka k instituci manželství. Zda je pro něj manželství důležité v době úvah o početí prvního dítěte.

Tab. 14: Důležitost manželského svazku v době narození prvního dítěte

Je manželství důležité?	Respondenti (ze 110 respondentů)	Respondenti v % (ze 110 respondentů)
ano	57	52
ne	53	48
Celkem	110	100

V době narození prvního dítěte by 52 % respondentů bylo rádo vdaných/ženatých. Výsledek se zdá vyrovnaný, jelikož manželství v této době není důležité pro ostatních 48 %.

Otázka č.9

Upřednostňujete nesezdané soužití z důvodu vyšší finanční podpory od státu?

- a) *ano*
- b) *ne*
- c) *nevím*

Pomocí uzavřené otázky bude utvořen jasný pohled na problematiku kalkulace finančního zabezpečení a pomoci od státu. Výsledkem by mělo být zjištění kolik mladých lidí počítá s vyšší finanční pomocí, kvůli níž by se neženili/nevdávali.

Tab. 15: Kalkulace se státní finanční podporou

Nesezdané soužití kvůli finanční podpoře	Respondenti (ze 110 respondentů)	Respondenti v % (ze 110 respondentů)
Ano	9	8
Ne	84	76
Nevím	17	16
Celkem	110	100

Většina (76 %) respondentů raději založí rodinu uzavřením sňatku i bez očekávání finanční podpory od státu. Jen 8 % dotázaných by neuzavřelo manželství z důvodu připravení se o vyšší částku podpory. Zbýlých 16 % nad touto problematikou ještě neuvažovalo.

Otázka č.10

Doplňte prosím větu: Za deset let budu...

V tomto případě se jedná o zcela otevřenou otázku, kde respondent uvede svůj pohled na budoucnost. Cílem je získat představu o tom v jakém smyslu mladý člověk přemýšlí o budoucnosti.

Tab. 16: Budoucnost studentů

Za deset let budu...	Respondenti (ze 110 respondentů)	Respondenti v % (ze 110 respondentů)
Rodina	33	30
Kariéra	20	18
Cestování, koníčky	9	8
Nevím	30	27
Nevyplněno	18	17
Celkem	110	100

Výsledky odpovědí na tuto otázku jsou velice těžko zaznamatelné. Odpovědi byli dle typu rozděleny do pěti skupin. Velký počet respondentů na tuto otázku vůbec neodpověděl (17 %) nebo napsal „nevím“. Díky tomu se lze domnívat, že nad svou budoucností neuvažují a „žijí dneškem“. Ostatní odpovědi byly spojeny s kariérou (18 %), s koníčky (8 %) a relativně nejvíce (30 %) se vznikem rodiny a s rodinným soužitím.

Tab. 17: Budoucnost studentů dle studovaného oboru

Za deset let budu	Ped. (z 55 resp.)	%	Tech. (z 55 resp.)	%
Rodina	22	40	14	26
Kariéra	6	11	10	18
Cestování, koníčky	6	11	8	14
Nevím	13	24	14	26
Nevyplněno	8	14	9	16
Celkem	55	100	55	100

Svou budoucnost má s rodinou spojeno 40 % studentů pedagogických oborů, kdežto studentů technických oborů 26 %. Toto je stejný počet studentů techniky, kteří o budoucnosti nepřemýšlí. Kariéru pak zvolilo 11 % pedagogických studentů a 18 % studentů techniky a ekonomie. V ostatních odpovědích rozdíly patrné nejsou.

Otázka č.11

Plánujete prvního potomka s nynějším partnerem/partnerkou?

- a) *ano*
- b) *ne*
- c) *nemám partnera*

V případě, že jste v této otázce označil(a) variantu „ano“, odpovězte, prosím, dále:

➤ *Bydlíte s partnerem?*

- a) *ano, v pronájmu*
- b) *ano, spolu s mými nebo partnerovými rodiči*
- c) *ano, ve vlastním bytě (domě)*
- d) *ne, bydlíme odděleně*

➤ *Mluvil(a) jste s partnerkou/partnerem o založení rodiny?*

- a) *ano*
- b) *ne*
- c) *nevzpomínám si*

Otázka č.11 je otázkou uzavřenou, jejíž součástí jsou dvě další podotázky. Úkol hlavní otázky spočívá ve zjištění skutečnosti, zda mladí lidé žijí v partnerském vztahu a mají tak zkušenost s partnerským soužitím.

Na další dvě části odpovídali pouze ti respondenti, kteří žili ve vztahu. Jejich hlavním úkolem je zjistit stabilitu partnerského vztahu z pozice bydlení a komunikace.

Tab. 18: Plány s partnerem

Potomek s nynějším partnerem?	Respondenti (ze 110 respondentů)	Respondenti v % (ze 110 respondentů)
Ano	71	64
Ne	1	1
Nemám partnera	38	35
Celkem	110	100

64 % respondentů plánuje dítě s nynějším partnerem, pokud ho tedy mají. Pouze jeden člověk dítě s partnerem v budoucnu neplánuje, ostatní (35 %) partnera nemají.

Pro založení rodiny je dle Vágnerové (2000) stabilní partnerský vztah velmi důležitý. Záleží však též na dalších okolnostech rozkrytých v následujících tabulkách.

Tab. 19: Bydlení s partnerem

Bydlíte s partnerem	Respondenti (ze 71 respondentů)	Respondenti v % (ze 71 respondentů)
Pronájem	37	52
Spolu s rodiči	-	-
Ve vlastním bytě	2	3
Odděleně	32	45
Celkem	71	100

Respondenti, kteří partnera mají bydlí spolu v pronájmu nebo ve vlastním bytě, tedy 55 % z nich. Ostatní (45 %) žijí odděleně.

Tab. 20: Komunikace s partnerem

Mluvíte o založení rodiny	Respondenti (ze 71 respondentů)	Respondenti v % (ze 71 respondentů)
Ano	44	62
Ne	19	27
Nevzpomínám si	8	11
Celkem	71	100

S partnerem o založení rodiny mluví 62 %, což je dobré pro rozvoj oboustranné komunikace o budoucnosti. 27 % o tomto tématu nemluví a 11 % respondentů si nevzpomíná.

Otázka č.12

Plánoval(a) byste dítě i v případě, že by Vám nepomohl stát? (žádný příspěvek v mateřství, rodičovská, dovolená, porodné, aj.)

- a) ano
- b) ne
- c) nevím, rozmýšlel(a) bych se

Uzavřená otázka napomáhá ke zjištění, zda je mladý člověk ochoten mít dítě i za předpokladu neexistující finanční účasti státu na uspokojení jeho potřeb.

Tab. 21: Vliv pomoci státu na plánování narození dítěte

Plánujete dítě i kdyby nepomohl stát?	Respondenti (ze 110 respondentů)	Respondenti v % (ze 110 respondentů)
Ano	80	73
Ne	5	4
Nevím	25	23
Celkem	110	100

Z výsledků otázky 12 je patrné, že je mladý člověk ochoten mít dítě i bez finanční účasti státu. Jedná se o názor 73 % respondentů. Někteří (23 %) by se nad otázkou mít dítě za těchto okolností rozmýšleli a 4 % by dítě vůbec nechtělo.

Otázka č.13

Myslíte si, že by se stát měl více zabývat otázkou pomoci mladým rodinám?

- a) *ano, mladé rodiny tuto pomoc potřebují nejvíce*
- b) *ne, každý má být schopen postarat se o sebe a své dítě*
- c) *nepřemýšlela jsem o tom*

Uvedená uzavřená otázka se zabývá problémem dostatečné (nedostatečné) pomoci státu rodinám s malými dětmi. Úkolem otázky č. 13 je vyhodnotit názory respondentů na tuto pomoc a poznat zda je podle nich důležitá pro českou rodinu.

Tab. 22: Pomoc mladým rodinám od státu

Má se stát více zabývat rodinou?	Respondenti (ze 110 respondentů)	Respondenti v % (ze 110 respondentů)
Ano	75	68
Ne	-	-
Nepřemýšlím o tom	35	32
Celkem	110	100

Ano, 68 % dotázaných mladých lidí si je jisto nutností pomoci státu rodinám s malými dětmi. Zarážející je ale informace, že 32 % respondentů o otázce rodinné politiky nepřemýšlí, což může mít původ v nezájmu o tuto oblast.

Otázka č.14

V případě, že jste na předchozí otázku odpověděl(a) „ano“ v jakém smyslu by se pomoc státu měla zlepšit?

Poslední otázka je otevřeného typu. Respondent zde má možnost sdělit návrhy ke zlepšení pomoci státu mladým rodinám. Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, jejichž odpověď na předchozí otázku byla souhlasná s tvrzením, že mladé rodiny potřebují pomoc státu nejvíce.

Odpovědi na tuto otázku se u respondentů opakovaly, není proto složité rozdělit je do několika skupin. Podle respondentů by se měla pomoc státu zlepšit takto:

- 1) vyšší příspěvky – mateřská, rodičovská (objevilo se 76x)
- 2) zlepšení v bytové politice – bydlení dostupné mladým rodinám (objevilo se 45x)
- 3) rozšíření kapacit jeslí a mateřských škol (objevilo se 32x)
- 4) možnost bezúročných půjček (objevilo se 10x)
- 5) pomoc všem, nejen sociálně slabým a vyloučeným rodinám (objevilo se 5x)

Z důvodu, že měli respondenti neomezenou možnost odpovědí, se neshodují počty odpovědí s celkovým počtem respondentů.

8 VERIFIKACE HYPOTÉZ

H 1:

Humanitně zaměřeni studenti budou plánovat narození dítěte a manželství dříve než studenti technického a ekonomického směru. Pro studenty technického a ekonomického oboru bude přednější budování kariéry než založení rodiny.

Tato hypotéza byla potvrzena

Hypotéza H1 byla verifikována z:

➤ otázek č. 2, 3, 5, 10 dotazníku

Odůvodnění:

Jeden z osobnostních předpokladů k výběru profese učitele je kladný vztah k dětem a mládeži (Vašutová, 2007) Dá se proto předpokládat, že se tento kladný vztah odrazí i v plánování vlastní rodiny. Díky pedagogickému vzdělání a přednáškám zaměřeným na výchovu, vzdělání, psychologii, atd. se budoucí učitelé cítí být připraveni na příchod vlastního dítěte dříve než studenti ostatních oborů. Podle odpovědí na otázku č. 2 je mezi studenty, kteří si pod pojmem založení rodiny představují narození svého prvního dítěte, viditelný rozdíl. Studenti pedagogického oboru by měli rádi své dítě v rozmezí 25-29 let, kdežto studenti technických a ekonomických oborů mezi 28-31 lety, což znamená posun o dva roky. Taktéž je vnímán postoj k manželství, které s narozením dítěte úzce souvisí (viz. Hypotéza 2).

Studenti technických a ekonomických oborů byli více orientováni na budování kariéry a věnování svého času zálibám. Dokládají to volné odpovědi na otázku týkající se budoucnosti studenta. Velké množství studentů na tuto otázku neodpovědělo nebo o své budoucnosti nepřemýšlí. To je dáno dnešní společností, v níž je život v současnosti bez pohledu do budoucnosti, zvláště u mladých lidí, vítán. Odpovědi ostatních souvisely s rodinou, profesním růstem a se zálibami. Pro srovnání: sebe ve vlastní rodině vidí za 10 let 40 % budoucích učitelů a 26 % studentů techniky a ekonomie.

H1a:

Více než polovina studentů, nehledě na obor studia, se chce před založením rodiny věnovat sobě a svým zálibám, i když partnera mají a početí dítěte by nemuseli odkládat.

Tato hypotéza byla potvrzena

Dílčí hypotéza H1a byla verifikována z:

➤ otázek č. 6, 7, 10, 11, 12 dotazníku

Odůvodnění:

Potvrzuje se tak teorie kapitoly 2.3, kde autorka píše o oddalování rodičovství. Pro mladé lidi je sice rodina a život s ní spojený velmi důležitá, ale předtím, než ji založí, se chtějí věnovat své seberealizaci na pracovním nebo studijním poli, zájmům, cestování atd.

Z odpovědí na otázku č. 6 je patrné, že mladí lidé v současné době, před založením rodiny, preferují věnování se svým zájmům, mít stálý a perspektivní partnerský vztah, být finančně zajištěný, mít pracovní uplatnění a bytové zázemí, profesní růst, tzv. „užívání si života“ a cestování. Vyspělí mladí lidé podle jejich názoru plánují rodinu až v době, kdy mají vyřešené vztahové, finanční a bytové podmínky. Tento názor se shoduje s myšlenkou Hamplové (2002).

Z vyhodnocení otázky č. 11 plyne, že dotazovaní nepřemýšlí o brzkém založení rodiny, i když většina z nich žije ve vztahu a s partnerem o založení rodiny mluvili. Nepřemýšlí o něm hlavně z důvodu nejisté finanční, a pro některé z nich také bytové situace, o čemž vypovídá fakt, že 45 % dotazovaných žije odděleně.

H2:

Manželství je pro mladé lidi důležitým předpokladem k rodičovství a proto je pro více jak 50 % dotazovaných důležité být v manželském svazku v době, kdy se jim narodí první dítě.

Tato hypotéza byla potvrzena

Hypotéza H2 byla verifikována z:

➤ otázek č. 2, 3, 8, 9 dotazníku

Odůvodnění:

Verifikace hypotézy je dána odpověďmi na otázku 8, z nichž vyplývá, že pro více jak polovinu (52 %) studentů je manželství důležitým předpokladem k rodičovství. Hamplová (2000) ve svých poznámkách tvrdí, že navzdory postupující moderní době, stále přetrvává tradiční názor, že pro dítě je manželské prostředí nejlepší. Trend dnešní doby je nejprve nesezdané soužití „na zkoušku“ a teprve po sňatku narození dítěte.

Správnost tvrzení je dále ověřena ve vyhodnocení druhé a třetí otázky. Věk vhodný pro uzavření manželství je dle studentů nižší než věk plánovaný pro dobu narození prvního dítěte. Znamená to tedy, že respondent by před narozením svého prvního dítěte rád vstoupil do manželství. Zajímavé je, že i přesto, že stát svobodnému rodiči poskytne vyšší finanční podporu, studenti tento důvod pro nesezdané partnerství neupřednostňují. 76 % z nich by raději vstoupilo do manželství i za předpokladu ochuzení se o vyšší příspěvky.

H2a:

Páry, které nechtějí mít dítě nepočítají ve svém životě ani s manželským svazkem.

Tato hypotéza byla potvrzena

Dílčí hypotéza H2a byla verifikována z:

➤ otázek č. 1 – č. 8, 11, 12 dotazníku

Odůvodnění:

V dnešní společnosti se objevuje nový styl života, kdy člověku vyhovuje život bez rodiny. Lidé, kteří si vybrali život bez rodiny se v západní společnosti charakterizují jako „single“. Toto je dáno trendem dnešní společnosti. Postojem lidí je upřednostňovat vlastní zájmy, koníčky a využívat nabízených možností. Stav bezdětnosti je pro ně nejprve životní fází, která se ale může stát definitivní (Možný, 2006).

Z odpovědí na otázky je zřejmé, že pro single život jsou prozatím rozhodnutí pouze tři studenti. Jejich odpovědi jasně ukázaly, že dítě neplánují a tudíž neplánují ani

manželství. Jako hlavní priority uváděli finanční jistotu a stálý a perspektivní partnerský vztah stejně jako ostatní, ale založení rodiny u nich bylo na posledním místě. Ve srovnání se studenty, kteří chtějí založit rodinu, měli vyšší místa žebříčku obsazena zájmem o své koníčky, kariéru, úspěch ve společnosti a cestování.

Tento výsledek je zanedbatelný, ale vzhledem k individualizaci společnosti jde o určitý způsob života, který může přetrvávat i do budoucna a stát se životním stylem některých jedinců.

H3:

Mladí lidé při narození dítěte a péči o něj očekávají pomoc od státu ve formě finanční a sociální pomoci. Tuto pomoc očekává 100 % dotazovaných.

Tato hypotéza nebyla potvrzena

Hypotéza H3 byla verifikována z:

➤ otázek č. 9, 12, 13, 14 dotazníku

Odůvodnění:

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že mladí lidé od státu sice očekávají určitou pomoc, nepředpokládají však že by na výši finanční podpory leželo rozhodnutí zda mít nebo nemít dítě. Dokonce 73 % všech respondentů by měli rádi dítě i v případě, že by jim stát nijak nepomohl. Z úsudku 76 % respondentů je patrné, že vyšší finanční podpora poskytovaná svobodnému rodiči nezmění rozhodnutí mladého člověka na tom, že by dítě mělo vyrůstat se sezdanými rodiči.

Toto potvrzuje slova Možného (2000), který tvrdí, že rodičovství je sice posouváno do vyššího věku, ale rodina pořád zůstává nejdůležitějším životním cílem.

Podle Matějkové a Poloncyové (2004) se rodinná politika z důvodu klesající porodnosti zaměřuje na rodiny v tzv. počáteční fázi. 68 % studentů si však myslí, že pomoc není dostačující a stát by se měl touto problematikou zabývat mnohem více. Dle jejich názoru by bylo vhodné zvýšit a zlepšit jak finanční, tak sociální podporu. Měly by být zvýšeny příspěvky v mateřství a rodičovská tak, aby se vyrovnaly nebo alespoň přiblížily chybějícímu platu ze zaměstnání. Studenti by přivítali podporu v bytové

politice. Stejně jako Ettlerová (Mareš, 2003) si myslí, že mladý člověk ve své finanční situaci si není schopen dovolit bydlení adekvátní pro založení rodiny. Proto od státu očekávají příspěvky na bydlení nebo alespoň bezúročné půjčky.

Podle Syrovátky s finanční situací rodiny také souvisí trh práce, který není dostatečně uzpůsoben pro zaměstnance s malými dětmi. Člověk, který by se po mateřské nebo rodičovské rád vrátil do práce nebo pracoval alespoň na poloviční úvazek, nemá mimojiné možnost ponechat dítě v zařízení k tomu určeném z důvodu malé kapacity (Mareš, 2003). Také podle respondentů by měl stát rozšířit kapacity předškolních zařízení nebo připravit podmínky pro vznik nových, soukromých i státních, zařízení.

9 SHRNU TÍ PRAKTICKÝCH POZNATKŮ

Druhá část bakalářské práce je založena na empirickém výzkumu, který měl za úkol potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy směřující k cíli šetření.

Výsledky sociálního šetření byly získány díky odpovědím studentů a studentek vysokých škol v písemných a elektronických dotaznících. Tato forma výzkumu byla zvolena proto, že se jedná o téma, k němuž se může vyjádřit velké množství respondentů. Dotazník je rychlou formou výzkumu, díky níž je možné získat odpovídající množství odpovědí. Odpovědi byly zaznamenány do přehledných tabulek a získané výsledky ověřovány a srovnávány s poznatky z odborné literatury.

Z výsledků, které vznikly zpracováním údajů jsem zjistila, že finanční pomoc od státu sice respondenti v době zakládání rodiny očekávají, nespolehají se však na ni a dítě by měli i bez této podpory.

Jak se dalo očekávat u studujících mladých lidí rodina ustupuje do pozadí před kariérou a zájmy. Dříve o rodině uvažují studenti pedagogických oborů než technických a ekonomických, avšak většina podle svých úvah rodinu dříve nebo později založí. Ti, kdo nechtějí děti, nepřemýšlí ani o manželském svazku, který se pro ostatní zdá být důležitým předpokladem k založení rodiny.

Kromě jedné byly všechny hypotézy potvrzeny a pomohly ke zjištění postojů studentů k rodině a rodinnému soužití.

10 ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce bylo poznat postoje studentů a studentek vysokých škol k otázkám založení rodiny. Výsledkem bylo shrnutí důležitých pojmů, názorů a skutečností v rámci rodiny, rodičovství a rodinné politiky.

Praktická část práce potvrdila, že rodina jako útvar a základní jednotka ztrácí na významu a prostor dostává individualita člověka jako osobnosti. Rodina stojí na labilnějších základech a to díky nestálosti lidského citu a na něm založeném vztahu. Změnil se konstituční prvek, na jehož základě rodina vzniká. To potvrzují i názory Možného, Rychtaříkové, Syrovátky a dalších, kteří mluví o individualizaci společnosti. Rodina má ale také v představách o seberealizaci jedince své místo. Většina respondentů o jejím založení přemýšlí a plánuje ji, avšak až v době finanční stability a po uspokojení potřeby „užívat si života“.

Výzkum doložil, že studenti pedagogických oborů by rodinu rádi založili dříve než studenti technických a ekonomických oborů, což může být ovlivněno pracovním zařazením, které je u pedagogů většinou jasné a natolik nepodléhá kariérnímu růstu. Domnívám se tedy, že např. středoškoláci bez studijních ambic budou rodinu plánovat ještě dříve. Zde by se mohlo jednat o další oblast zkoumání. Zajímalo by mě zda se pohled na rodinu nějakým způsobem mění a v rámci delšího časového úseku bych se snažila o časoběrný výzkum, který by dokladoval měnící se názory. Téma zabývající se postojem mladých lidí k rodině a jejímu zakládání je velice široké a lze ho zpracovat mnoha způsoby z několika úhlů pohledu.

Z výsledků se dále potvrdilo, že pro respondenty bude důležité manželství v době narození dítěte. Důvody by mohly být rozkryty dílčím sociálním šetřením. Mohlo by se jednat např. o ovlivnění tradicí, náboženstvím, názory partnera, rodiny nebo okolí, atd. S tím souvisí i domněnka, že člověk, který nechce dítě, nechce ani vstoupit do manželství. Toto se ve výzkumu potvrdilo, avšak výsledek je podložen malým vzorkem respondentů. Proto bych i zde viděla návaznost sociálního šetření z důvodu zjištění okolností jejich rozhodnutí. Z důvodu citlivosti tématu bych zvolila kvalitativní techniku rozhovoru.

Zjištěné výsledky bakalářské práce by se dále daly využít pro účely rodinné politiky, jelikož výsledky jasně dokazují, že v případě, že by mladý člověk měl zajištěn stabilní příjem a bydlení, podkladem pro rodinnou politiku tedy může být zaměření se na bytovou politiku cílenou k mladým lidem a zajištění finančního zvýhodnění rodin.

Přínos práce vidím ve získaných výsledcích, které jasně dokazují, že rodina ztrácí na významnosti v žebříčku hodnot dnešních studentů bakalářského studia. Na tento problém by se měl dále zaměřit nejen stát v reorganizaci rodinné politiky, ale každý z nás kdo děti, mládež nebo studenty vychovává a někam ho směřuje.

To, jak člověk nahlíží na rodinu a vlastní rodičovství je dáno prvotní zkušeností ve vlastní rodině, ale i výchovou ze strany pedagogického pracovníka a hodnotovou orientací celé společnosti, v níž jedinec žije.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1) GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 2000. ISBN 80-7203-124-4.
- 2) HAMPLOVÁ, D., PIKÁLKOVÁ, S. *Manželství, nesezdaná soužití a partnerský vztah*. In Současná česká společnost. [CD-ROM] Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2002.
- 3) HAVLÍK, R., KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-635-7.
- 4) JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
- 5) KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk – prostředí – výchova*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- 6) LENDEROVÁ, M. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0737-5.
- 7) MAREŠ, P., POTOČNÝ T. *Modernizace a česká rodina*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-61-6.
- 8) MATĚJČEK, Z. *Výchovou k budoucímu rodičovství*. Rodina [Internet] 14. 10. 2000 [2011-28-2]. <<http://www.rodina.cz/clanek972.htm>>
- 9) MATĚJKOVÁ, B., POLONCYOVÁ, J. *Rodinná politika ve vybraných evropských zemích 2*. Praha: VÚPSV, 2004.
- 10) MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: SLON, 2003. ISBN 80-86429-19-9.
- 11) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Národní zpráva o rodině*. Praha: MPSV ČR, 2004.
- 12) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Rodina* [Internet] 2011 [2011-28-2]. <<http://www.MPSV.cz>>
- 13) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Národní koncepce podpory rodiny s dětmi* [Internet] 2009 [2011-28-2]. <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7958/Narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf>
- 14) MOŽNÝ, I. *Česká společnost*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-624-1.
- 15) MOŽNÝ, I. *Moderní rodina*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7029-018-8.
- 16) MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. Praha: SLON, 2006. ISBN 80-86429-58-X.
- 17) RYCHTAŘÍKOVÁ, J. *Minulá a současná diferenciacie reprodukce v Evropě*. In Současná česká společnost. [CD-ROM] Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2002.
- 18) ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-829-5.

- 19) SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.
- 20) SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPAROVÁ, E. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management Press, 2001. ISBN 80-7261-038-4.
- 21) VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- 22) VAŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-082-4
- 23) VAŠUTOVÁ, J. *Být učitelem*. Praha: Univerzita Karlova, 2007. ISBN 978-80-7290-325-2
- 24) VESELÁ, R. *Rodina a rodinné právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86432-93-9.

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obr. 1 - Mapa znázorňující terén sociálního šetření.....	30
Tab. A1 – Představení respondentů dle pohlaví.....	31
Tab. A2 – Představení respondentů pedagogického směru dle pohlaví.....	31
Tab. A3 – Představení respondentů technického a ekonomického směru dle pohlaví...31	
Tab. 1 – Plánovaný počet dětí.....	33
Tab. 2 – Plánovaný věk pro narození prvního dítěte.....	34
Tab. 3 – Plánovaný věk pro narození prvního dítěte dle studovaného oboru.....	34
Tab. 4 – Plánovaný věk pro uzavření prvního manželství.....	35
Tab. 5 – Plánovaný věk pro uzavření manželství dle studovaného oboru.....	36
Tab. 6 – Upřesnění pojmu „založit rodinu“.....	36
Tab. 7 – Názory na dobu založení rodiny z pohledu bydlení.....	37
Tab. 8 – Názory na dobu založení rodiny z pohledu manželství.....	38
Tab. 9 – Názory na dobu založení rodiny z pohledu narození dítěte.....	38
Tab. 10 – Názory na dobu založení rodiny z pohledu narození dítěte dle studovaného oboru.....	39
Tab. 11 – Priority a hodnoty studentů.....	40
Tab. 12 – Seřazené priority a hodnoty studentů.....	41
Tab. 13 – Priority studentů v rámci narození prvního dítěte.....	42
Tab. 14 – Důležitost manželského svazku v době narození prvního dítěte.....	42
Tab. 15 – Kalkulace se státní finanční podporou.....	43
Tab. 16 – Budoucnost studentů.....	44
Tab. 17 – Budoucnost studentů dle studovaného oboru.....	44
Tab. 18 – Plány s partnerem.....	45
Tab. 19 – Bydlení s partnerem.....	46
Tab. 20 – Komunikace s partnerem.....	46
Tab. 21 – Vliv pomoci státu na plánování narození dítěte.....	47
Tab. 22 – Pomoc mladým rodinám od státu.....	47

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – užitý dotazník	62
Příloha 2 – originál vyplněného dotazníku	66
Příloha 3 – originál vyplněného dotazníku	70

Vážený respondente, vážená respondentko.

Prosím Vás o vyplnění tohoto dotazníku. Je určen pouze ke studijním účelům - na základě Vámi poskytnutých informací bude vytvořena výzkumná část bakalářské práce důležité pro ukončení mého studia na pedagogické fakultě.

Všem dotazovaným je zaručena anonymita jejich odpovědí, jelikož výsledky poslouží pouze ke statistickému vyjádření názorů vybraných respondentů.

Žádám Vás proto o pravdivé odpovědi na všechny položené dotazy, jinak by byl dotazník neúplný a nemohl by sloužit ke zpracování. Vaši odpověď, prosím, není-li uvedeno jinak, čitelně označte (zakroužkováním příslušného písmene nebo zaškrtnutím), popřípadě ji napište čitelně hůlkovým písmem. Děkuji.

Lucie Koutenková

Studentka 3. ročníku bakalářského studia Pedagogické fakulty UK – obor Vychovatelství

Uved'te prosím

svůj věk:

svoje pohlaví:

muž

žena

studijní obor:

rodinný stav:

svobodný/svobodná

ženatý/vdaná

jiné

počet dětí:

1) Kolik byste měl(a) rád(a) dětí?

2) V kolika letech byste měl(a) rád(a) své první dítě?

3) Jaký je podle Vás vhodný věk pro uzavření prvního manželství?

4) Co pro Vás znamená pojem „založit rodinu“?

- d) společné bydlení
- e) manželství
- f) narození dítěte

5) Máte v úmyslu založit rodinu?

- g) ano, do cca 1-2 let
- h) ano, za cca 3-5 let
- i) ano, za cca 6-10 let
- j) ano, ve vzdálené budoucnosti, za 10 let a více
- k) nepřemýšlel(a) jsem o tom
- l) ne

6) Prosím, seřadte tyto pojmy podle svých priorit od 1 do 10, kde 1 je tou nejdůležitější

a 10 tou nejméně důležitou:

- pracovní uplatnění
- stálý a perspektivní partnerský vztah
- finanční jistota
- založení rodiny
- cestování
- bytové zázemí
- věnování se svým zájmům
- profesní růst (kariéra)
- úspěch ve společnosti
- tzv. „užívání si života“

7) Při plánování založení narození prvního dítěte je pro Vás důležité

(zaškrtněte maximálně tři možnosti)

- dlouhodobý vztah
- perspektivní pracovní místo
- jistota bydlení
- finanční stabilita
- podpora širší rodiny
- důvěrný a stabilní vztah
- manželství

8) Až budete plánovat dítě, bude pro Vás důležité soužití v manželském svazku?

- c) ano
 - d) ne
- >>>

9) Upřednostňujete nesezdané soužití z důvodu vyšší finanční podpory od státu?

- d) ano
- e) ne
- f) nevím

10) Doplňte prosím větu: Za deset let budu...

.....

.....

.....

.....

11) Plánujete prvního potomka s nynějším partnerem/partnerkou?

- d) ano
- e) ne
- f) nemám partnera

12) V případě, že jste v této otázce označil(a) variantu „ano“, odpovězte, prosím, dále:

➤ Bydlíte s partnerem?

- e) ano, v pronájmu
- f) ano, spolu s mými nebo partnerovými rodiči

- g) ano, ve vlastním bytě (domě)
- h) ne, bydlíme odděleně

➤ Mluvil(a) jste s partnerkou/partnerem o založení rodiny?

- d) ano
- e) ne
- f) nevzpomínám si

13) Plánoval(a) byste dítě i v případě, že by Vám nepomohl stát? (žádný příspěvek v mateřství, rodičovská, dovolená, porodné, aj.)

- d) ano
- e) ne
- f) nevím, rozmýšlel(a) bych se

14) Myslíte si, že by se stát měl více zabývat otázkou pomoci mladým rodinám?

- d) ano, mladé rodiny tuto pomoc potřebují nejvíce
- e) ne, každý má být schopen postarat se o sebe a své dítě
- f) nepřemýšlela jsem o tom

15) V případě, že jste na předchozí otázku odpověděl(a) „ano“ v jakém smyslu by se pomoc státu měla zlepšit?

.....

.....

.....

.....

.....

Mnohokrát děkuji za Váš čas, který jste věnoval(a) vyplnění tohoto dotazníku!

L.K.